

ФОРМУЛА ПОСПЕХУ

XXIV Міжнародны фест сучаснай харэаграфіі ў Віцебску

СВЯТЛАНА ГУТКОЎСКАЯ

Артысты, якія самі выходзяць на сцэну, харэографы, якія выносяць на суд публікі свае творы, абавязкова — свядома або падсвядома — прагнуць поспеху. Асабліва калі гаворка ідзе пра конкурсныя спаборніцтвы. Інакш не працавалі б яны гадзінамі ў балетных залах, шлі-фуочы выканальніцкае майстэрства, не займаліся бясконца балетмайстарскім эксперыментатарствам.

Самі харэографы, мастацтвазнаўцы, крытыкі і, безумоўна, глядачы шмат спрачаюцца, спрабуючы вызначыць, што забяспечвае поспех мастацкага твора, асобнага выканаўцы ці цэлага культурнага праекта. Ці існуе формула поспеху?

У лістападзе ў Віцебску прайшоў чарговы Міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі, які дае багаты матэрыял для таго, каб паразважаць на гэтую тэму.

Па-першае, сам фестываль адбываецца ўжо 24-ы раз, мае рэпутацыю аднаго з самых прэс-тыжных і паспяховых форумаў у галіне сучаснай харэаграфіі ў СНД і Еўропе. Па-другое, шмат калектываў, балетмайстраў і выканаўцаў упершыню навітанутатрымалі прызнанне, даведаўшыся, што такое сапраўдны поспех.

Апошні фестываль уключаў сваю праграму як галоўную падзею беларускі конкурс сучаснай харэаграфіі. Конкурс 2011 года можна назваць камерным: у выніку першага адборачнага відэатура да ўдзелу ў мастацкім спаборніцтве 14 прэтэндэнтаў былі запрошаны толькі 8 калектываў з Віцебска, Гродна, Мінска і Магілёва. Аднак прафесійны ўзровень беларускіх труп сучаснага танца за апошнія гады настолькі ўзрос, што конкурсныя работы арганізатары фестывалю вырашылі адразу паказаць публіцы. Гэтыя абставіны вельмі спрыялі асаблівай эмацыянальнасці выступленняў канкурсантаў: прысутнасць глядачоў заўсёды акрыляе артыстаў.

Прадстаўлены ў конкурсе творы конкурснай камісія ацэньвала па пяці намінацыях. У гэту камісію ўваходзілі прадстаўнікі чатырох краін, а ўзначальваў яе вядомы харэограф, мастацкі кіраўнік тэатра «Кіеўмадэрн-балет» Радэ Паклітару (ягона труп паказала на фестываль балет «In vivo Veritas» на музыку эпохі Рэнесансу і ірландскую фальклорную музыку, а таксама «Балеро» Марыса Равэля).

Як прадказвалі многія, у намінацыі «Лепшая пастаноўка» перамагла работа «Пра балет» на музыку Сяргея Пракоф'ева, ажыццэўленая Дзмітрыем Залескім у Тэатры сучаснай харэаграфіі «D.O.Z.S.K.l», якім ён кіруе разам з Вольгай Скварцовай. Харэаграфічная мініяцюра з ярка выяўленай камедыйнай афарбоўкай адпаведна мастацкай задуме пастаноўчыка

будавалася на наймыслым проціпастаўленні лексікі класічнага танца і шаржыраванай сучаснай пластыкі. На годным узроўні былі ўсе складнікі паказанага твора. З дапамогай цікавага пластычнага малюнка, мноства дасціпных знаходак, смелых поз і віртуозных «па» ствараліся мізансцэны, насычаныя актыўным дзеяннем.

Высокі тэхнічны ўзровень і выразнасць удзельнікаў гэтай трупы былі адзначаны і ў намінацыі «Выканальніцкае майстэрства». Падкрэслім, касцяк калектыву складаюць выпускнікі кафедры харэаграфіі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Гэта не дзіўна, калі ўлічыць, што і сам лідар — выхаванец згаданай кафедры, і што кадры на ёй рыхтуюцца на высокім узроўні: маладыя людзі выходзяць адтуль не толькі ўзброенымі неабходнымі прафесійнымі ведамі і навыкамі, але і са сфарміраванымі мастацкімі поглядамі, адкрытыя для творчых пошукаў і эксперыментаў. Як для спецыялістаў, так і для глядачоў відавочна: у труп сабраліся аднадумцы. Дадайце да гэтага бяспрэчны талент і майстэрства харэографа. Што можа быць лепей? Магчыма, гэта і ёсць формула поспеху?

Дзіяна Юрчанка, Марына Кушнярова і Сяргей Талка перамаглі ў намінацыі «Харэограф» — у прадстаўленым на конкурс творы ацэньваліся сцэнічнае ўвасабленне, кампазіцыйнае рашэнне, арыгінальнае харэаграфічнае і вобразнае мысленне аўтараў. Аднаактовы балет «Пераклад» у выкананні Тэатра-студыі сучаснай харэаграфіі з Віцебска быў зроблены на музыку Іагана Себаст'яна Баха і Міхаіла Клімчука. У анатацыі да працы пастаноўчыкі абмежаваліся толькі вызначэннем паняцця «пераклад». Аўтары не ставілі перад сабою мэты некага здзівіць і стварылі простае, зразумелае для ўсіх дзеянне, у якім арганічна сінтэзаваліся розныя сродкі танца і драматычнага тэатра. Сапраўдная ігра аднаго героя на акардэоне «парэчыла» пластычнаму, вытрыманаму ў стылі contemporary dance «выказванню» двух іншых персанажаў, выступаючы важным элементам ва ўвасабленні ідэі і раскрыцці зместу твора. Фінал быў вырашаны вельмі нечакана і дасціпна: цяпер ужо танцоўшчыкі выйшлі з акардэонамі, дайгралі мелодыю і такім чынам «паставілі кропку» ў дзеянні, выклікаўшы шчодры смех глядзельнай залы. Характэрна, што нашы харэографы ўсё часцей працуюць на пазітыўнай хвалі. Безумоўна, яны адчуваюць: глядачы стаміліся ад драмы ў танцы, ад эмацыянальнай напружанасці, якія ўвасабляюць толькі смутак і адчай.

У намінацыі «Артыстызм» перамаглі Ала Пагоцкая і Аляксандр Філіпаў — салісты ансамбля кафедры харэаграфіі Беларускага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Харызматычныя выканаўцы стварылі ў харэаграфічнай мініяцюры «Давай успомнім» на музыку Алесандра Марчэла пераканаўчыя і шчырыя вобразы.

Адточанасць дробных пластычных элементаў і лёгкасць выканання стваралі ўражанне безважкасці рухаў. Бясконца кантыле-на праўлялася ў павучай мяккасці пераходаў ад аднаго «па» да іншага. Але самым моцным бокам выканання стаўся дыялог паміж партнёрамі: ён меў прыўзнята-ўсхваляваны характар і гэта вельмі ўзбагачала эмацыяна-эстэтычную сутнасць харэаграфічнага тэксту. Адрозныя дзеячы беларускага балета маюць дачыненне да гэтай перамогі: вядомы харэограф, галоўны балетмайстар Беларускага акадэмічнага музычнага тэатра Уладзімір Іваноў з'яўляецца аўтарам прадстаўленага твора, Інеса Душкевіч рыхтавала конкурсны нумар з выканаўцамі. Ім таксама пашанцавала навучацца ў яе класічнаму танцу.

Конкурс выявіў і новыя імёны. Два маладыя айчыныя харэографы адразу былі адзначаны ў намінацыі «Пастскрыптым» і атрымалі дыпломы: Улад Цярэшчанка з Гродна з фармулёўкай «За чысціню стылю» (мініяцюра «Лібер-танга» на музыку Астора П'яцолы) і Ігар Шувалаў — «За экспрэсію і шчырасць» (мініяцюра «Адзінота» на музыку Джона Вільямса). Першы з'яўляецца выхаванцам Дзмітрыя Куракулава і стварыўсвой праект межах групы сучаснай харэаграфіі «Тад», другі кіруе ансамблем танца «Алеся» Магілёўскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў.

Калі аналізаваць конкурсныя выступленні ўвогуле, нельга не адзначыць: на жаль, дыяпазон творчых пошукаў нашых харэографаў пакуль не вельмі шырокі. Засмучае ў шэрагу работ і адсутнасць зместавай напоўненасці: голая рацыянальнасць кампазіцыі некаторых твораў не выклікае эмацыянальнага водгуку глядача і пакідае яго абьякавым. Часам відэачныя разрыў паміж фізічнымі магчымаасцямі выканаўцаў і тэхнікай танца. Асобныя творы выклікалі спушныя папрокі за недасканаласць тэхнічнага майстэрства танцоўшчыкаў, адсутнасць чысціні і зладжанасці выканання.

Як вядома, у сучасным танцы адбываецца не толькі пошук новых ідэй, форм і прыёмаў арганізацыі пластычнага матэрыялу, але і, так бы мовіць, «лепка» новага цэла танцоўшчыка. Таму асаблівую актуальнасць набываюць майстар-класы прызнаных спецыялістаў з розных краін. Удзельнікі фестывалю мелі рэдкую магчымасць павучыцца і ў іспанскіх харэографаў Альвара Эстэбана і Эліяса Агуэра, і ў Віктара Квіджада з Канады, і ў расійкі Марыі Заплечнай. Вельмі каштоўна, што, пазаймаўшыся з імі раніцай, увечары можна было ацаніць асабліва шчыра творчага метаду замежных харэографаў, паглядзеўшы іх выступленні ў рамках гасцявой праграмы. А паглядзець было на што.

Спектакль пра сацыяльныя праблемы су-

«Капігуляцыя».
Балет Яўгена Панфілава.
Перм.

«Давай успомнім».
Харэаграфічная мініяцюра.
Ансамбль кафедры харэаграфіі
БДУ культуры і мастацтваў.
Мінск.

«Метамарфозі-Я».
Фрагмент са спектакля «Кропка зборкі».
Пластычны тэатр «Бармаглот».
Мінск.

часнага грамадства трупы «RUBBERBANDance Group» з Манрэалья на музыку Джаспера Га- хунія ў пастаноўцы Віктара Квіджада, назву якога можна перакласці як «Цэнтр цяжару» («Па-за сілай прыцягнення»), пакінуў моцнае ўражанне. Таленавітая харэаграфія, творчы азарт, самааддача і надзвычайная шчырасць выканаўцаў выклікалі адпаведную рэакцыю глядзельнай залы. Балетмайстар стварыў дынамічнае дзеянне без адзінага шва, з моц- нымі і нечаканымі камбінацыямі вынаходлівых рухаў. Сплаўу пластычных матывах пяці геро- яў спектакля лексікі хіп-хопа, contemporary dance і рухаў класічнага танца — яго візітная картка.

Іншая праява свабоды танца выявілася ў іспанскага дуэта, які прадэманстраваў неабмежаваныя магчымасці чалавечага цела ў харэаграфіі, натхнёнай рухамі насякомых, з зашыфраваным глыбокім філасофскім падтэкстам (мініяцюра «Энтома»), Як заўсёды з поспехам выступіў Пермскі дзяржаўны тэатр «Балет Яўгена Панфілава», упершыню ў Віцебску быў прадстаўлены праект Ільі Раманава з Расіі.

Аправай маляўнічай карціны пад назвай «Фестываль» сталі выставы «Сінякі. Мазалі. Кроў. Працоўным будням танцоўшчыкаў прысвячаецца» (надзвычай красамоўная назва!) маскоўскага фатографа Уладзіміра Лу- паўскога і «Харэаграфія ў графіцы» студэнткі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Алёны Махнач.

Але мы разважалі аб формуле поспеху.

Здаецца, надзвычай складана сёння знай- сці надзейных спонсараў (генеральным партнёрам фестывалю выступіў «Белвест», партнёрам — «Белінвестбанк»), выхавець «сваю» публіку, зацікавіць вядучых спецы- ялістаў, забяспечыць удзел сусветна вядомых калектываў і г.д. Але аўтар ідэі і нязменны дырэктар фестывалю Марына Раманоўская ўпэўнена: іскры новых талентаў, што ўспых- ваюць на фестывальнай сцэне, вартыя любых намаганняў.

І калі формула — гэта дакладнае агуль- нае вызначэнне нейкага правіла, закона, якое ў пэўных умовах можна дастасаваць да ўсіх асобных выпадкаў, то вывесці яе (а мы маем на ўвазе выключна формулу поспеху) у дачыненні да ІФМС немагчыма, паколькі гэты фэст — з'ява, безумоўна, унікальная, і пры ўсёй як быццам відавочнасці складнікаў нязменнага поспеху многае ў ёй застаецца загадкавым.

Галоўным жа вынікам XXIV Міжнароднага фестывалю сучаснай харэаграфіі стала выспа- ванне ідэі стварэння Асацыяцыі беларускіх харэографіў сучаснага танца як грамадска- га аб'яднання. Яна гарача абмяркоўвалася на тэарэтычным майстар-класе «Беларускі сучасны танец на парозе новага стагоддзя. Праблемы і перспектывы». Спадзяемся, гэта стане «кропкай адліку» і новым этапам у развіцці сучаснага танца на Беларусі. Але заўважу, што надзвычайнае імкненне айчы- ных харэографіў і выканаўцаў да поспеху каштуе, магчыма, значна даражэй, чым сам поспех...^